

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1926 kl. 4 e. m.

Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om åtgärder till främjande av den svenska sceniska konsten.

I en inom första kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott för behandling hänvisad motion, nr 98, har herr *Dahl, Adolf*, m. fl. hemställt, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning beträffande den svenska sceniska konstens och särskilt den dramatiska scenkonstens allmänna tillstånd och behov med särskild vikt lagd vid den medverkan och det understöd, som från statsmakternas sida kan anses påkallad för konstens främjande inom landet, och att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen det förslag i ärendet, som denna utredning kan föranleda.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden över motionen från styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag och styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag ävensom, efter att hava berett styrelsen för svenska teaterförbundet, styrelsen för Skådebanan och styrelsen för svenska landsortens teaterägareförening tillfälle att till utskottet inkomma med yttranden över motionen, från dessa fått mottaga de yttranden, vilka, jämte ovannämnda utlåtanden, äro såsom bilagor fogade härvid.

*Inhämtade
yttranden.*

Utskottet tillåter sig till en början erinra, att frågan om åtgärder, likartade de nu ifrågasatta, till främjande av den sceniska konsten tidigare varit föremål för behandling inom riksdagen.

Vid 1920 års riksdag väcktes i nämnda syfte av herr *Vennerström* i andra kammaren motion "om införande av koncessionssystem å teaterverksamhetens område".

*Frågans be-
handling vid
1920 års
riksdag.*

I motionens motivering framhöllos teaterförhållandena i huvudstaden såsom icke värdiga Stockholms rangställning såsom landets kulturella och konstnärliga centrum. I landsorten vore teaterförhållandena ännu sämre.

Som en av de viktigaste anledningarna till "teaterlivets förfall" framhöll motionären "dessa bedrövliga teaterledare, som sakna en ledares alla egenskaper utom tilltagsenheten, konstnärliga svindlare, ett slags konstens gulascher". Även allmänheten vore dock medansvarig i det dåvarande tillståndet. Den hade icke

visat sig mäktig nödig reaktion mot urartningen. Intet annat syntes därför hjälpa, än att statsmakterna grepe in. Och detta borde enligt motionären ske genom ett smidigt anpassat *koncessionssystem*, som gallrade ut teaterledare utan konstnärliga och ekonomiska kvalifikationer och begränsade antalet teatersällskap, så att de svarade mot behovet och möjligheterna. För att skapa garantier mot obehörig censur och byråkratism vid beviljandet av koncessioner borde dessa förmedlas av en *nämnd*, vars ledamöter vore under betryggande former valda av teaterledare, skådespelare och dramatiska författare.

Motionen hänvisades till förberedande behandling av andra kammarens första tillfälliga utskott.

Utskottet anslöt sig i huvudsak till motionärens förslag om införande av koncessionssystem, dock med betonande, att huvudvikten vid en sådan gallring måste läggas på ledarnas *konstnärliga* kvalifikationer samt i övrigt rent personliga egenskaper och lämplighet. Att uppställa krav på *ekonomiska garantier* syntes däremot synnerligen vanskligt och hade ock mötts med bestämd gensaga från landsortens teaterledare. Koncession borde medgivas för tre år och kunna återkallas, därest synnerlig anledning därtill föreläge. Utskottets utlåtande var enhälligt.

Vid ärendets behandling i kammaren framfördes emellertid starka betänkligheter mot tanken att genom statsingripande på sätt av utskottet och motionären föreslagits statligt reglera detta "det friaste av yrken". Utan votering avslög kammaren utskottets hemställan.

Motionen. I nu förevarande motion erinras om den ökade konkurrensen från biografernas sida och att teatern i radion fått en ny konkurrent, vilket allt, jämte andra samverkande omständigheter av olika slag, medfört ruin för många teaterföretag och bragt särskilt landsortens teaterväsende i fullkomlig lägervall, men även satt skrämmande spår efter sig inom huvudstadens teatervärld.

Motionärernas förslag till avhjälpan av missförhållandena på ifrågavarande område hava i stort sett givits formen av vagt hållna anvisningar om på vilka vägar detta syftemål skulle nås. Det endast snuddas vid koncessionsprojektet. Frågan om de olika typerna för teaterverksamhet, kretsteater, stadsteater o. s. v., tages upp, men lämnas öppen. Nöjesskattemedels och lotterimedels användande till scenkonstens fromma dryftas, men föranleder icke andra förslag än att frågan därom bör ingå i den utredning i det föreliggande ämnet, som av motionärerna föreslås. Däremot förordas mera bestämt, och under hänvisning till att den lyriska konsten har sitt givna kontrollerande och beskyddande organ i musikaliska akademien, att ett särskilt organ för teatern tillskapas med direkt arbetsuppgift att vara scenkonstens sakkunnige högste målsman inför Kungl. Maj:t och på samma gång scenkonstens kärleksfulle vårdare och en insiktsfull rådgivare åt konstens utövare. Med denna fasta punkt som utgångspunkt skulle ett system utbyggas, syftande att konstnärligt hävda och ekonomiskt stärka även den dramatiska svenska scenkonsten.

Beträffande vad motionärerna i övrigt anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet erkänner den stora betydelse, den dramatiska scenkonsten har för folkets fostran och kulturella lyftning. Utskottet delar ock motionärernas uppfattning, att denna konst för närvarande befinner sig i ett ur såväl ekonomisk som konstnärlig synpunkt bekymmersamt läge, men kan dock ej skänka sitt bifall åt de av motionärerna antydda åtgärderna att råda bot härför.

Utskottet.

Ehuru motionärerna såsom nämnt helt vagt yttrat sig om vilka vägar, som borde beträdas för att förhjälpa den dramatiska scenkonsten ur dess betryckta läge, synes dock uppenbart, att, därest staten genom åtgärder av i motionen antydd art skulle ingripa i syfte att höja och stödja den dramatiska scenkonsten, detta otvivelaktigt skulle få till följd, att staten bleve nödsakad ikläda sig betydande ekonomiska förpliktelser för teaterverksamheten.

Hur långt statens på sådant sätt stödande verksamhet skulle komma att sträcka sig, undandraget sig givetvis ett säkert bedömande. Med hänsyn till det stora antal teaterföretag av olika slag, som för närvarande finnas i vårt land — och som om statsunderstöd komme att lämnas säkerligen skulle bli än flera — synes dock otvivelaktigt, att anspråken på statsunderstöd skulle bli betydande. Med den benägenhet, all statsunderstödd verksamhet har att i allt högre grad lita till statens ekonomiska stöd, skulle beroendet därav med tiden tvivelsutan bli allt större och staten nödgas vidkännas alltmer stegrade utgifter för detta ändamål.

Utskottets betänksamhet mot att genom statsunderstöd främja eller skydda teaterverksamheten ökas ytterligare därav, att, såsom styrelsen för Skådebanan närmare utvecklat, den goda teatern först förtjänar bli ett verkligt statsintresse i den mån den förmår intressera allmänheten och allmänheten intresserar sig för den: "En aldrig så god teaterföreställning inför tom eller gles salong är ett stort slöseri med andliga och ekonomiska tillgångar. Ett statsingripande till förmån för den goda teatern bör helt naturligt vara förbundet med garantier för att denna teater kommer största möjliga allmänhet till godo. Detta naturliga krav pekar enligt vår mening — själfallet icke med uteslutande av andra tänkbara utvägar — på olika former av publikorganisation som den riktiga lösningen av problemet. Allmänheten får själf i första hand visa sitt intresse för den goda scenkonsten och genom sammanslutningar söka skapa garantier för dess ekonomisering."

Utskottet ställer sig betänksamt mot motionärernas ifrågavarande förslag jämväl av det skäl, att teaterverksamhetens beroende av statsmakterna näppligen torde vara till fromma för konsten själf. En statsreglerad teaterverksamhet skulle lätt kunna löpa risken att utsättas för obehörig censur och byråkratiskt godtycke och vore tvivelsutan ägnad att störande ingripa i den konkurrens, som varit och måste för teaterledarna bli ett eggande moment vid sidan av de konstnärliga synpunkterna.

4 *Första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande Nr 10.*

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 maj 1926.

På utskottets vägnar:

ERIK ANDERSON.

Närvarande vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet: herrar *Anderson* i Hägelåkra, *Sandegård*, *Johansson** i Hornsberg, *Vrang*, fröken *Hesselgren*, herrar *Ericson* i Oberga och *Magnuson*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets slutjustering.

Reservation

av herrar *Sandegård* och *Magnuson*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava följande lydelse:

”Det betydelsefulla inslag i vårt folks andliga kultur, den sceniska konsten representerar, påkallar otvivelaktigt statsmakternas uppmärksamhet och omvårdnad. God teater är ett samhällligt kulturintresse, som blir större i den mån växande lager av folket föras in under dess inflytande. De svenska statsmakterna hava för sin del på olika sätt visat sig behjärta detta intresse genom avsevärda ekonomiska understöd i olika former, dels till huvudstadens två nationalscener, dels till vissa landsortsteatrar. Det torde emellertid icke kunna bestridas, att trots detta de förhållanden, varunder den svenska teatern i allmänhet under en följd av år nödgats arbeta, aktualiserat frågan, om icke från statens sida ytterligare åtgärder kunna anses påkallade för en den svenska scenkonstens konstnärliga och ekonomiska konsolidering. I den mån orsakerna till det förhandenvarande läget sammanhånga med tidens allmänna inriktning, en viss smakens förflackning o. d., stå de givetvis utanför räckvidden av ett omedelbart, verksamt ingripande utifrån. Och vad angår den inverkan ifråga om intresse och anslutning från publikens sida, som allt kraftigare gör sig gällande genom radions utveckling och biografens oerhört snabba tillväxt och popularitet, framväxa här problem, som för närvarande knappast torde vara mogna till lösning. Det gripbara och åtkomliga i det föreliggande problemet synes vara, huruvida och på vilket sätt genom sär-

skilda tekniska och organisatoriska åtgärder skulle kunna åvägabringas gynnsammare yttre betingelser för den goda teaterns vidmakthållande och utveckling, konstnärligt och ekonomiskt, utan att denna konsts behöriga och nödvändiga rörelsefrihet trädde för nära.

Utskottet ansluter sig till motionärernas tanke på inrättandet av *ett statligt centralorgan* för handläggande av ärenden rörande landets teaterverksamhet; 'en scenkonstens högste målsman inför Kungl. Maj:t, som på samma gång bleve en scenkonstens kärleksfulle vårdare och en insiktsfull rådgivare åt konstens utövare'. Utskottet är visserligen tveksamt, huruvida detta organ lämpligen borde — såsom motionärerna tydligtvis hålla före — utgöras av en nämnd (ett teaterråd), sammansatt av ett antal för uppgiften särskilt skickade personer, eller om icke det med denna uppgift väsentligen avsedda ändamålet skulle kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodoses genom att uppgiften lades i en enda, av Kungl. Maj:t utsedd persons hand. Frågan härom torde emellertid kunna hållas öppen i avvaktan på det resultat, var till en eventuell utredning i det föreliggande ärendet i övrigt kan visa sig leda.

Givetvis förutsätter emellertid ett framgångsrikt statsingripande till scenkonstens hjälp även andra åtgärder.

I yttrande från kungl. teaterns styrelse har framhållits vikten av garantier för skapandet av en ansvarig och kunnig ledning, en för sitt yrke någorlunda väl utbildad personal samt sund och betryggande ekonomisk förvaltning. Med hänsyn härtill ävensom till nödvändigheten att teaterverksamheten anpassas efter förhandenvarande behov och ekonomiska möjligheter förordar styrelsen, att rätt till verksamhetens utövande meddelas genom *koncession* för viss tid, högst 3 år. Utskottet tillåter sig erinra om, att förslag om statlig koncession för teaterverksamhet vid olika tillfällen framförts, bl. a. i en motion i A. K. vid 1920 års riksdag, vilken emellertid icke föranledde någon riksdagens åtgärd. Utskottet delar de betänkligheter, som därvid framfördes mot tanken att genom restriktioner ingripa på ett område som av ålder ansetts böra vara upplåtet åt det fria initiativet.

Enligt utskottets mening torde statens medverkan till scenkonstens fromma böra i främsta rummet gå ut på positiva åtgärder till uppmuntrande och stödande av dess samhällliga kulturgärning. Och det synes på intet sätt oförenligt med god statshushållning, att staten härvid åtager sig även ekonomiska förpliktelser. Utskottet måste dock å andra sidan säga sig, att resultatet av den oreglerade frihet på detta område, som hittills bestått, ger starkt stöd åt uppfattningen, att vissa reglerande bestämmelser till skydd för scenkonsten och dess utövare äro av nöden, om icke till obotlig skada för hela vårt kulturliv denna konst skall duka under i en ojämn kamp mot övermäktig konkurrens. Det synes alltså böra tagas i övervägande, om icke i lagstiftningsväg föreskrifter i fråga om teaterverksamhet kunde åstadkommas, varigenom i någon mån dels en konstnärlig nivå ifråga om repertoar, personal och utförande garanterades, dels också

vunnes en låt vara begränsad möjlighet till en ur även ekonomisk synpunkt välbehövlig utgallring av undermåliga teaterföretag.

Statens medverkan torde emellertid framför allt böra inriktas på sådana åtgärder, som äro ägnade att verksamt främja teaterns uppgift i så vida kretsar av folket som möjligt. Härvid synes vad Skådebanans styrelse i dess till utskottet ingivna yttrande i ärendet anfört förtjänt av särskilt beaktande. Styrelsens förslag gäller olika former av *publikorganisation* som den riktiga lösningen av föreliggande problem. Statens även ekonomiska stöd förutsättes, men detta statliga stöd skulle utgå endast s. a. s. i form av hjälp till självhjälp. För de större och medelstora städerna skulle detta bidrag ställas i viss proportion till det kommunala bidraget, som tänkes skola utgå av nöjesskattemedel. För mindre samhällen förordas samarbete med föreläsnings- och folkbildningsföreningar, vilka ställa sig som garantier och naturligtvis böra påräkna statsunderstöd i analogi med de till föreläsningsverksamheten utgående. Härigenom vunnes på samma gång garantier för, att dessa understöd i största möjliga utsträckning komme att fylla därmed avsett ändamål. Utskottet understryker så mycket hellre de synpunkter på frågan, som här framkommit, som utskottet för egen del finner det angeläget att betona, att det ekonomiska stöd från statsmakternas sida, som även en rationellt ledd teaterverksamhet av kulturellt värde dock icke alldeles kan undvara, icke bör få karaktären av en statsgaranti, som framför allt lockar till ekonomisk sorglöshet, utan av förtjänt hjälp till självhjälp.

Utskottet vill slutligen framhålla, att i den utredning, som av motionärerna begärts och vilken utskottet förordar, även andra synpunkter och utvägar än de i motionen och av utskottet antydda, som kunna finnas värda uppmärksamhet, tagas under överbägande. Utskottet avser liksom motionärerna en förutsättningslös prövning av hithörande spörsmål.

Utskottet hemställer alltså,

att första kammaren ville för sin del besluta, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning beträffande den svenska sceniska konstens och särskilt den dramatiska scenkonstens allmänna tillstånd och behov med särskild vikt lagd vid den medverkan och det understöd, som från statsmakternas sida kunna anses påkallade för konstens främjande inom landet, och att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen det förslag i ärendet, som denna utredning kan föranleda."

Yttrande av styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag.

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Styrelsen finner den svenska sceniska konstens nödläge synnerligen be- hjärtansvärt och väl förtjänt av att bliva föremål för statsmakternas beaktande och omsorg. Då den sceniska konsten är av största betydelse för landets kultur, vilket även kommit till uttryck genom tillerkännande av statsunderstöd till nationalscenerna och bidrag av lotterimedel till teaterverksamhet i vissa städer, samt då de i motionen angivna orsaker, som föranlett scenkonstens betryckta läge — närmast biografens och radions inflytande — icke torde komma att undergå några förändringar i för scenkonsten gynnsam riktning, synes det vara av nöden att utröna under vilka former teaterverksamheten i landet skall kunna bedrivas för att fylla sin kulturella uppgift och samtidigt bereda dess utöfvar en tryggad existens, ävenså huruvida och i vilken omfattning statsmakternas medverkan och understöd härvid böra påkallas.

Med hänsyn till att kungl. teaterns verksamhet icke givit styrelsen anledning att närmare taga befattning med scenkonstens ställning utom huvudstaden, anser sig styrelsen icke kunna tillmäta sig erforderlig sakkunskap på ifrågavarande område. Likväl torde styrelsen icke kunnat undgå att iakttaga vissa förhållanden, som den anser värda särskilt beaktande, samt finner sig i konstens och dess utöfvaras intresse föranlåten att framhålla vissa principer, vilka synas den böra vara ledande vid all teaterverksamhet.

Huvudpunkten häri anser styrelsen vara en ansvarig och kunnig ledning, en för sitt yrke utbildad personal och en sund ekonomisk förvaltning. Antingen teaterledningen ligger i händerna på en enda person, ett bolag eller en sammanslutning av artister, måste den uppbäras av ansvar och kunnighet. Icke vem eller vilka som helst böra äga att föranstalta teaterföretag, utan rättighet härtill torde efter noggrann prövning meddelas av en myndighet. Härvid synes även böra tagas hänsyn till behovet av dramatisk konst och den ekonomiska utsikten för att bedriva den i det samhälle eller i de orter verksamheten avser. Koncession på dylik verksamhet torde ej böra tilldelas på längre tid än i treårsperioder, eventuellt med en föregående kortare provotid. För att hålla ett teaterföretag på en konstnärlig nivå och ej skapa ett proletariat synes önskvärt, att ett om än begränsat mått av utbildning och yrkesskicklighet uppställdes som fordran på de personer, som sökte vinna anställning vid teater. Slutligen böra alla teaterledare vara *bokföringsskyldiga*, detta även beträffande ledare av landsortsturnéer. Ett genomförande av dessa önskemål till scenkonstens fromma torde likväl kräva en av Kungl. Maj:t förordnad sakkunnig myndighet med uppgift att vaka över den dramatiska konsten och dess utövning.

Frågan om fasta eller ambulerande teatersällskap torde icke utan en grundligare utredning kunna besvaras. Dock synes erfarenheten från de fasta teatrarna utom huvudstaden knappast giva stöd för lämpligheten av denna form.

På grund av vad sålunda anförts får styrelsen för kungl. teaterns aktiebolag tillstyrka det i nådiga remissen framställda förslaget om utredning be-

träffande den svenska sceniska konstens och särskilt den dramatiska scenkonstens ställning och behov.

Stockholm den 18 februari 1926.

A styrelsens för kungl. teaterns aktiebolag vägnar:

Hans von Stedingk.

John Forsell.

Emil Pettersson.

Yttrande av styrelsen för kungl. dramatiska teaterns aktiebolag.

Med anledning härav får styrelsen, vilken bland sina medlemmar även räknar chefen för kungl. dramatiska teatern, anföra följande.

Redan vid tvenne tidigare tillfällen, 1921 och 1923, har styrelsen haft anledning att yttra sig över från skilda håll framställda förslag, som i väsentliga delar överensstämde med den nu föreliggande motionens syfte. Styrelsen har därvid framlagt den uppfattningen, att en konsolidering av den svenska scenkonstens arbetsförhållanden visserligen vore i hög grad önskvärd, men att man svårligen utan att betänkligt inkräkta på det konstnärliga arbetets frihet kunde på lagstiftningens väg genomföra åtgärder, ägnade att helt avhjälpa nu därinom rådande missförhållanden. Däremot uttalade styrelsen som sin åsikt, att bokföringsskyldighet borde åläggas jämväl idkare av teaterrelse och ledare av turnéer. "Styrelsen", yttras i dess till Kungl. Maj:t den 31 oktober 1923 ingivna skrivelse, "kan icke finna annat än att ett genomförande av denna åtgärd skulle vara ägnat att på ett hälsosamt sätt motverka det hittills alltför lättvindiga bildandet av teaterföretag ävensom bidra till säkerställandet av personal och övriga fordringsägare gent emot mindre vederhäftiga teaterledare." De i den nu föreliggande motionen framlagda önskemålen synas emellertid åsyfta mindre anordnandet av ekonomisk kontroll över de befintliga teaterföretagen än organiserandet av en institution, som skulle hava till uppgift att som ett centralorgan handlägga ärenden rörande teaterns yttre och inre förhållanden, bereda och införa Kungl. Maj:t framföra ansökningar om understöd m. m. samt slutligen gent emot teatern i allmänhet utöva en rådgivande och granskande verksamhet. Härvid vill styrelsen endast påpeka, att det för staten är en ytterst vanskligh uppgift att på detta sätt ingripa som främjande eller hämmande makt på ett område, som av ålder ansetts böra vara upplåtet åt den fria företagarverksamheten. Den kontrollmyndighet, som herr Dahl och hans medmotionärer synas hava i tankarna, torde vid realiserandet av sina arbetsuppgifter få avsevärda svårigheter att övervinna och lärer knappast tänkas kunna ernå full effektivitet, med mindre att samtidigt med dess inrättande även infördes ett koncessionssystem på teaterverksamhetens område.

Styrelsen vill emellertid uttala, att den med tillfredsställelse skulle se, att det av motionärerna givna uppslaget toges till utgångspunkt för en allmän och omfattande utredning av teaterförhållandena i vårt land med hänsyn till landsortsscenernas behov och önskemål. En dylik utredning skulle under alla omständigheter i väsentlig grad bidra till att ställa hela det här föreliggande problemet i klarare och riktigare belysning.

Undertecknad Svennberg, chef för kungl. dramatiska teatern, har för sin del intet att tillägga till vad styrelsen ovan anført.

Stockholm den 17 februari 1926.

Karl Skogman. *Odal Ottelin.* *Tore Svennberg.*
Harald Lettström. *O. Wieselgren.*

Yttrande av styrelsen för svenska teaterförbundet.

Till riksdagens första kammarens första tillfälliga utskott.

Såsom redan i motiveringen till motionen berörts, har styrelsen sedan åtskilliga år haft sin uppmärksamhet riktad på de i många avseenden otillfredsställande förhållandena inom teatern. Vid olika tillfällen har styrelsen tagit initiativ till åstadkommande av en ändring till det bättre och därvid först och främst anropat handhavarna av det allmännas intresse om bistånd. Men statsmakterna ha hittills i det stora hela visat en förundransvärd oförståelse för hithörande frågor. Det kan ej hjälpas, att teatern, som dock har en mycket stor kulturell uppgift, blivit styvmoderligt behandlad av våra statsmakter. Den motion, varom nu är fråga, har därför hos styrelsen väckt en synnerlig tillfredsställelse.

Givetvis hava enskilda röster även från inflytelserikt håll utom scenkonstens allra närmaste intressenter stundtals höjts för räddande av en räddande hand åt teatern. Vid en debatt i andra kammaren under 1913 års riksdag — rörande en motion om beviljande av ett anslag till stödjande av "Skådebanans" verksamhet i landsorten — påvisade sålunda herr Sandler (nuvarande statsministern) nödvändigheten av att något åtgjordes för att väcka intresset för bättre konst, därvid framhållande att, så som biografväsendet i vårt land florerade, man kunde befara, att landsorten skulle komma att översvämmas av dåliga biografier. Och herr Lindberg, likaledes i andra kammaren, ansåg det vara nära nog en livsfråga för landsorten att beredas tillfälle till god och förädlade konst. Att motionen i fråga avlogs, har kanske mindre betydelse i detta sammanhang, men huru fullständigt rätt nämnda herrar hade i sina åsikter, ha ju de följande åren och ej minst den nu föreliggande motionen nog samt besannat.

1913 var ett märkesår för svensk teater. Då hölls i Stockholm första allmänna teatermötet. De vid detta möte utsedda kommitterade för utredande av möjligheten att åstadkomma bättre förhållanden inom landsortsteatern, herrar Albin Ekblom, Tor Hedberg, Hjalmar Selander och Ernst Norée, avgåvo betänkande till det under följande året hållna andra allmänna teatermötet. Då detta utlåtande — ehuru avgivet före världskriget med dess på alla ekonomiska områden omstörtande verkningar — likväl synes kunna i sina huvudsakliga delar med fördel tillämpas på nutida förhållanden, vilja vi icke underlåta att här närmare ingå på detsamma. Kommitterade hade gjort sig möda att utforma ett i fyra paragrafer detaljerat förslag till stadgar för en institution, vilken (enl. § 1) skulle stå under Kungl. Maj:ts beskydd samt ha till ändamål, att "ur så väl estetisk som kulturell och ekonomisk synpunkt stödja den svenska teaterverksamheten samt att befrämja den svenska dramatiska diktningen". Enligt § 2 skulle institutionen i främsta rummet ha till uppgift

”att söka befordra den svenska dramatiska dikningens utveckling genom att på begäran avgiva omdöme om till uppförande avsedda dramatiska arbeten, ävensom genom att sedermera sprida kännedom om och väcka intresse för sådana arbeten som av institutionen anses förtjänta av offentligt framförande; att hava överinseende över ett statens läroverk för utbildande av dramatiska artister;

att utöva genom lagstiftning stödd rätt att lämna teaterkoncessioner samt att övervaka dessas handhavande;

att utdela av statsmedel utgående stipendier åt skådespelare och dramatiska författare för utrikes teaterstudier;

att avdöma tvister mellan teaterledare och dramatiska författare, ävensom sådana tvister mellan teaterledare och deras sujetter, som efter Svenska Teaterförbundets dom hänskjutas till institutionens avgörande;

att avgiva utlåtande i frågor, som av Kungl. Maj:t till institutionen remitteras, samt att till ämbetsmyndigheter meddela begärda upplysningar i ämnen, som falla inom området för institutionens verksamhet.”

§§ 3 och 4 innehålla bestämmelser om institutionens sammansättning och dess ledning och ha följande lydelse:

(§ 3). ”Institutionen består av tolv ledamöter, av vilka Sveriges Författarförening, Svenska Teaterförbundet, Sveriges Teaterledare och Sveriges Teaterägare utse vardera tvenne ledamöter samt Kungl. Maj:t återstående fyra.”

(§ 4). ”Högsta ledningen av institutionens samtliga angelägenheter handhas av en styrelse på fem personer, av vilka institutionen bland i huvudstaden eller dess omnejd boende ledamöter för en tid av ett år utser fyra och Kungl. Maj:t den femte, vilken senare blir institutionens ordförande.

Övriga styrelseledamöter fungera enligt institutionens beslut såsom resp. sekreterare, kamrerare, bibliotekarie samt föreståndare för läroanstalten. Den senaste posten kan dock även besättas med utanför institutionen stående lämplig person, i vilket fall den femte styrelseledamoten är att betrakta såsom bisittare utan särskild funktion.

Varje ärende, som icke hänför sig till löpande göromål, avgöres av institutionen in pleno efter styrelsens beredning.”

Att detta som vi finna ypperliga förslag till enhetligt ordnande av samtliga hithörande spörsmål icke vann allmänt gillande torde hava berott på att tiden ännu ej var mogen för mera vittgående förändringar.

Det kan vara av betydelse att vidare erinra om den skrivelse, som ingavs till Kungl. Maj:t den 1 februari 1919 med anhållan, att Kungl. Maj:t ”ville med beaktande av de förhållanden, som genom skrivelsen belystes, låta åvägabringa utredning angående landets teaterfråga för densammans ordnande genom erforderlig lagstiftning”. Denna skrivelse var undertecknad av representanter för Svenska landsortens teaterägareförening, Sveriges författarförening, Sveriges dramatiska författarförening, Svenska teaterförbundet och Svenska skådespelarföreningen samt innehöll ett förslag, baserat på ettårigt koncessionssystem. Med uppgift att ordna och utgöra en centralorganisation för teaterverksamheten i Sverige skulle enligt förslaget tillsättas en nämnd, bestående av sju ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t skulle utse en, tillika nämndens ordförande, samt Sveriges författarförening, Sveriges dramatiska författarförening, Svenska landsortens teaterledareförening, Svenska landsortens teaterägareförening, Svenska teaterförbundet och Svenska skådespelarföreningen vardera en. Denna nämnd skulle ha till uppgift

”att avgiva yttrande angående ansökan av koncession för bedrivande av yrkesmässig teater eller annan likartad verksamhet samt att övervaka densnas handhavande;

att hava överinseende över statens läroverk för utbildande av dramatiska artister;

att stödja den inhemska dramatiken;

att avgiva utlåtande, som av myndigheterna kunna begäras, samt meddela upplysningar i ämnen, som falla inom området för nämndens verksamhet”.

Koncessionen skulle meddelas för ett år i sänder, och för erhållande av koncession skulle sökanden bland annat avlämna garanti ifråga om teatersällskapets ekonomiska bärkraft samt uppgifter angående den avsedda repertoirens allmänna karaktär, sällskapets ungefärliga personalsammansättning och den beräknade lönestaten.

Även denna gång grusades förhoppningarna om en bättre framtid för teatern. Skrivelsen föranledde ej till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Tredje gången Svenska teaterförbundets styrelse vågade sig på försöket att åstadkomma åtgärder till främjande av den svenska sceniska konsten var. då styrelsen i en till Kungl. Maj:t ställd, den 1 december 1922 dagtecknad skrivelse sammanfattade de sorgliga erfarenheter, varpå de senaste åren därför varit så rika, och framhöll nödvändigheten av att genom lagstiftning fastslå, att verksamhet såsom teaterledare icke måtte få utövas av andra personer än sådana som genom föregående sysselsättning kunde anses hava förvärvat erforderlig insikt i med ett teaterföretags skötsel sammanhängande frågor samt därtill kunde visa sig besitta ekonomisk vederhäftighet. Skrivelsen utmynnade i följande ord: ”Svenska teaterförbundets styrelse hoppas, att de gångna årens för alla uppenbara sorgliga erfarenheter skola hava öppnat ögonen på många av de tidigare motståndarna, och dristar därför änyo i underdånighet hemställa, att samtliga med vårt lands teaterverksamhet sammanhängande frågor måtte upptagas till allsidig prövning i syfte att skapa sådana förhållanden, att vår svenska teater kan komma att fylla sin betydelsefulla uppgift såsom den goda smakens ansare och kulturens befrämjare.” Samtidigt hade Svenska skådespelarföreningens styrelse i skrivelse till Kungl. Maj:t understött detta uttalande.

Med åberopande av vad ovan anförts och under erinran om överensstämelsen i väsentliga punkter mellan motionen, å ena, samt de meningar och yrkanden, som innefattas i ovanberörda, efter grundliga utredningar framlagda förslag och skrivelser, å andra sidan, får styrelsen för Svenska teaterförbundet på det livligaste instämma i motionen. Det kan ej nog kraftigt understrykas, att den svenska sceniska konsten och särskilt den dramatiska scenkonsten icke längre kan vidmakthållas och vidare utvecklas utan kraftigt understöd från statsmakternas sida. Styrelsen får därför på det enträgnaste understödja kravet på den av motionärerna föreslagna utredningen, och är styrelsen i händelse av en sådan beredd att tillhandagå med de fackliga upplysningar, som erfordras.

Stockholm i februari 1926.

Styrelsen för Svenska teaterförbundet:

Henning Malm.

Ordförande.

Olof Winnerstrand.

v. Ordförande.

Sven Bergvall.

Sekreterare.

Yttrande av styrelsen för Skådebanan.

Varmt intresserade för den svenska teaterns framtid och livligt övertygade om den sceniska konstens kulturella betydelse sympatisera vi helt med motionens syfte med begäran hos Kungl. Maj:t om en utredning. Vårt instämmande gäller även det i motiveringen framhållna önskemålet: Skapandet av en officiell myndighet som scenkonstens sakkunnige högste målsman. Men dessförinnan är det givetvis nödvändigt att klarlägga i vad mån den svenska teaterverksamheten är, icke endast i yrkesmässigt behov av, utan även förtjänt av statens ekonomiska understöd utöver nu utgående och principerna för detta understöds erhållande.

Det finns och kommer väl alltså att finnas en s. k. teaterverksamhet, som vädjar till allmänhetens förflackning, sensationslystnad och sämre instinkter. Denna är givetvis utesluten från statsmakternas positiva intresse och även sällan i behov därav. Det är däremot teatern med litterär och konstnärlig ambition, som i regeln sitter i trångmål och behöver hjälp. Men denna goda, kulturellt fostrande teater *torde icke utan vidare* vara förtjänt av statligt ingripande till dess förmån. Den får icke huvudsakligen vara sitt eget ändamål. Det synes oss, som om den goda teatern först förtjänar bli ett verkligt statsintresse i samma mån den förmår intressera allmänheten och allmänheten intresserar sig för den. En aldrig så god teaterföreställning inför tom eller gles salong är ett stort slöseri med andliga och ekonomiska tillgångar. Ett statsingripande till förmån för den goda teatern bör helt naturligt vara förbundet med garantier för att denna teater kommer största möjliga allmänhet till godo.

Detta naturliga krav pekar enligt vår mening — självfallet icke med uteslutande av andra tänkbara utvägar — på olika former av publikorganisation som den riktiga lösningen av problemet. Allmänheten får själv i första hand visa sitt intresse för den goda scenkonsten och genom sammanslutningar söka skapa garantier för dess ekonomisering. Det är denna form av teaterverksamhet, som staten närmast bör uppmuntra, när den går att ge svenska teatern en värdefull hjälp.

Det kan invändas, att den goda scenkonsten aldrig förr behöft någon så invecklad apparat för sin tillvaro och att all organisation innebär ett större eller mindre tvång. Härpå svara vi, att den goda scenkonsten heller aldrig förr varit utsatt för en sådan fruktansvärd konkurrens av mera publikdragande ehuru mindre värdefulla nöjen; skall en värdefull teaterkonst kunna bestå fordras kraftiga åtgärder, och det eventuella tvånget kommer för den enskilda individen att bli obetydligt i jämförelse med vanna fördelar. I längden torde också en teater-förnyelse, byggd på allmänhetens direkta medverkan, vara den enda hållbara, och för staten innebär ett understöd i denna form god hushållning.

Teatern i våra dagar står icke heller främmande för organisationens betydelse. Från Tyskland, Ryssland, Finland m. fl. europeiska länder kunna hämtas exempel på verkningsfullt organisationsarbete i teaterns tjänst. Högst belysande exempel berättas från Nord-Amerikas förenade stater. I detta stora förflackningens land har varje försök till skapandet av en varaktig god dramatisk teaterkonst länge varit fruktlöst, till skillnad från revy- och operetteatern med lysande utstyrelse, vilken alltså är en i regeln god affär. Sedan en del år tillbaka existerar emellertid i New York tre stycken teaterföretag för god dramatisk scenkonst, alla stödda på publikorganisationer. Den största av dessa he-

ter Theatre Guild, och om densamma berättas, att den äger 30,000 abonnenter och spelar samtidigt på tre eller fyra teatrar en uteslutande god repertoar.

Vi hänvisa även till vår egen verksamhet, där vi med ett ringa andelskapital tack vare en allt mera utvecklad organisation lyckats under 15 år uppehålla en icke föraktlig ideell teaterverksamhet både i Stockholm och landsorten.

Och vi vilja slutligen hänvisa på ett rätt talande exempel om publikorganisationens betydelse från Hälsingborg och Malmö. Före Stadsteaterns tillkomst existerade i Hälsingborg liksom i Landskrona och senare i Malmö en Skådebanans lokalavdelning, bildad på initiativ av oss, men snart nog självständigt arbetande. Denna lokalavdelning var en publikorganisation av nästan samma art som Skådebanans nuvarande i Stockholm, den vann stor framgång under en energisk ledning, och det var under flera år vanligt, att de goda ambulerande teatersällskapen föredrogo att spela för Skådebanans lokalavdelning med garantierad inkomst och inför talrik publik, än att ge en ofta äventyrlig föreställning på egen risk. Så tillkom Stadsteatern och Skådebanans lokalavdelning upplöstes. Stadsteatern spelar utan organisation, och publikanslutningen är därav som en given följd högst ojämn och ofta dålig. Men Stadsteatern spelar tidvis även i Malmö, och där har en tydlig förbättring i publikanslutningen visat sig under senaste säsong. Varför? Jo, ganska säkert genom den nybildade teaterföreningen med kommunalt understöd, vilken garanterar Stadsteaterns föreställningar och därmed är intresserad av att en talrik publik alltid möter upp. Möjligen bidrar också att Skådebanans lokalavdelning i Malmö icke är nedlagd, utan ofta medverkar till publikanslutningen genom billighetsabonnemang.

I anslutning till ovanstående och i överensstämmelse med de erfarenheter vi vunnit i arbetet för Skådebanan, tillåta vi oss förslagsvis utkasta följande riktlinjer för en praktisk förnyelse och utveckling av den svenska teatern under statligt stöd.

För Stockholms vidkommande är det förnämsta önskemålet en konstnärlig folkteater med omväxlande repertoar och stor salong, vars biljettpriser äro överkomliga för även den mindre bemedlade allmänheten, och som därigenom förmår uppta en verksam konkurrens med biografer och dåliga revyteatrar. En sådan teater är dock främst ett kommunalt intresse. Kravet på ett organiserande av publiken är här också av mindre vikt och bör helst innebära ett enkelt abonnemangssystem, som lockar men inte genom höga förskottsavgifter avskräcker allmänheten.

För de större och medelstora landsortsstäderna bör man närmast inrikta sig på skapandet av garantiföreningar med dels statligt, dels även kommunalt understöd, vilka böra stå i viss relation till varandra. Detta kommunala understöd kan exempelvis tagas av nöjesskattemedel. En framgångsrik organisation av sådana garantiföreningar löser sannolikt av sig själv frågan om s. k. kretsteatrar, ja, till och med statsteatrar.

För de mindre samhällen, där en självständig garantiförening antagligen skulle innebära för stor apparat, tillråda vi en utveckling av de arbetsmetoder, Skådebanan på senare år tillämpat, utsändandet av s. k. föreläsnings- och teaterturnéer i samband med folkbildningsorganisationerna och med dessa senare som garantier.

Principerna för statsmakternas utdelande av understöd blir ett svårlöst problem. Att det i första hand bör utgå till de organisationer, som ta till sin uppgift att väcka och samla allmänheten till goda teaterföreställningar och ställa ekonomisk garanti för desamma, är uppenbart. Den statsunderstödda föreläs-

ningsverksamheten ger härvidlag goda direktiv till regler för understöds erhållande.

Men vår erfarenhet säger oss, att det är lika nödvändigt, att de teaterföretag, som ställa sig till förfogande för denna kulturellt betonade verksamhet, även direkt erhalla ekonomiskt stöd. Den konstnärliga nivån är beroende härav.

Vi vilja slutligen framhålla, att skapandet av en kulturell teaterverksamhet av här skisserad art fordrar från början en organisationscentral, som gör lämplig propaganda för den goda scenkonsten och inriktar sig såväl på bildandet av lokala garantiföreningar som på uppgiften att tillse, att goda sällskap under konstnärlig ledning och med goda program stå dessa föreningar till förfogande.

Stockholm den 19 mars 1926.

För Skådebanans styrelse

Walter Stenström.

Yttrande av styrelsen för svenska landsortens teaterägareförening.

Till första kammarens första tillfälliga utskott.

Styrelsen vill för sin del på det kraftigaste tillstyrka bifall till motionen. Såsom det framhålles i denna, har Svenska landsortens teaterägareförening själv tidigare gjort en underdånig framställning till Konungen i ämnet, i vilken begäres en allsidig utredning rörande de till svensk teaterverksamhet hörande frågor i syfte att skaffa trygghet och konstnärlig grund för denna teaters värdiga upprätthållande. Sedan denna framställning gjordes, ha de bekymmersamma omständigheter, som närmast föranledde densamma, endast blivit mera allmänna och förvärrade. Det betryck, som förr huvudsakligen tyngde endast landsorts-teatern, medan huvudstadens teaterförhållanden i stort sett voro goda, ha på sistone dessvärre även meddelat sig åt teaterverksamheten i Stockholm. Det är därför anledning att, som motionärerna göra, påyrka en allsidig utredning.

Styrelsens intressen gälla naturligtvis i första hand den egentliga landsorts-teatern. Motionärerna säga sig icke kunna anbefalla någon bestämd linje för ett kommande statsingripande. Den begärda allsidiga utredningen måste först bringa klarhet över läget.

Det är icke heller styrelsen möjligt att anvisa någon bestämd väg ut ur det nuvarande bedrövliga tillståndet. Meningarna äro nämligen mycket delade bland teaterfolket själv och bland scenkonstens vänner för övrigt.

Den meningen har alltjämt anhängare, att man borde försöka med ett *koncessionssystem*, såsom i Danmark, varigenom skulle erhållas någon garanti för att teaterledaren skulle vara mäktig att ekonomiskt genomföra sitt företag. Som förhållandet nu är här i landet, kan vem som helst utan snart sagt några tillgångar alls samla ett teatersällskap. Särskilt ungdomen lockas av bedrägliga föreställningar om utkomst, tillfälle att spela goda roller och hägrande framgång, och då det visar sig, att företaget icke har vare sig konstnärligt eller ekonomiskt något att bygga på, stå sujetterna ofta utan några som helst existensmedel, medan "direktören" vanligen redan dragit sina färde — för att om någon tid kanske på nytt göra om bedrägeriet. Det kan ju även tänkas, att man vid **användande** av ett koncessionssystem också skulle ingå i någon prövning av de rent konstnärliga kvalifikationerna, men en sådan prövning *måste givetvis läggas*

i väl förfarna händer och tillämpas med utomordentlig varsamhet och med öppen blick för det faktum, att den goda scenkonsten liksom den goda scenkonstnären som regel skapas först efter långvarigt och ihärdigt arbete från en helt blygsam början, som vid ytligt betraktande kan synas i ringa eller ingen grad förhoppningsfull. I riksdagen har tidigare motionerats till förmån för ett sådant koncessionssystem, men framställningen rönt icke riksdagens bifall, och motståndet såg i systemet en fara för en monopolisering av teaterverksamheten, som måste betecknas såsom ett givet ont.

En annan mening gör gällande, att lösningen är att söka i fasta "stadsteatrar", vilka på sin ort kunde uppamma ett allmännare teaterintresse, på samma gång som ledning och skådespelare finge känna trygghet och givas tillfälle att utan det jäkt, den oro och de improviserade förhållanden, som känneteckna ett resande teatersällskap, få studera sina roller och fördjupa sig i sin konst. Sådana fasta teatrar finnas ju också numera utanför Stockholm i Göteborg, Malmö och Hälsingborg. Mot en sådan anordning har invänts, att våra städer i allmänhet äro för små för stående teatrar. Det har också visat sig, att även scenerna i Göteborg måste understödjas med betydande penningbelopp för att kunna fortsätta sin verksamhet. I våra grannstater finner man visserligen exempel på, att även mindre städer kunna uppbära en stående teater, men förhållandena äro icke jämförbara med de svenska, och genom först och främst biografens konkurrens ha svårigheterna för teatrar blivit så stora, att de knappast låta sig övervinnas endast med anlåtande av lokala hjälpmedel. Man har därför också påbyggt statsteateridéen och sökt göra den gemensam för ett par närliggande städer som exempelvis Malmö och Hälsingborg. Andra mena, att en utbyggnad måste ske ända därhän, att teatrar få karaktären av verkliga kretsteatrar, som stödja sig på teaterintresset i flera orter och kunna besöka ett flertal platser utan allt för stora kostnader och besvär. Bland anhängarna av dessa idéer finnas slutligen de, som se landsortens teaterfråga bäst löst genom upprättandet av ett antal över hela landet fördelade sådana kretsteatrar, av vilka åtminstone någon borde vara lyrisk, och för beredandet av omväxling skulle dessa kretsteatrar inbördes byta verksamhetsfält.

Statsmakterna här i landet ha från den svenska teaterns uppkomst prövat olika system för upprätthållandet av denna teater och främjande av svensk scenkonst. Intresset har helt naturligt från början koncentrerats till huvudstaden. Vi ha där haft ett verkligt teatermonopol, då Kungl. Maj:t och Kronan genom egna organ och med statsmedel drevit teaterverksamhet, medan under andra tider teatern helt och hållet överlämnats åt enskild företagsamhet. I nuvarande läge torde den uppfattningen vara allmän, att en lyrisk och dramatisk scenkonst av värde icke kan utövas utan ekonomiskt understöd av det allmänna. Under en följd av de senaste åren ha också, som motionärerna framhålla, betydande summor offrats för varje år till understöd av verksamheten vid den lyriska och den dramatiska nationalscenen i Stockholm, och dessa teatrar ha även fått sina nuvarande byggnader genom allmänna medel. Man har därvid valt att lämna understödet i form av lotterimedel, och det penninglotteri, som på sin tid uppkom just för de kungliga teaternas byggnadsbehov, har övergått till att bli en permanent institution för kulturella understöd och bland dessa i väsentlig grad till scenkonstens fromma. Medan huvudstaden till på de sista åren ensamt uppburit detta understöd, har Kungl. Maj:t numera funnit anledning att upprepade gånger lämna sådant understöd jämväl till teaterverksamhet av olika slag i Göteborg och senast till den stående talscenen i Hälsingborg, med verksamheten förlagd till denna stad och Malmö.

Styrelsen är övertygad om, att detta understöd varit nödvändigt och även kommer att förbli det, och styrelsen kan naturligtvis icke annat än särskilt glädja sig över, att även landsortens teaterverksamhet rönt gott av dessa statsmedel. Men även på detta område råder osäkerhet, och är man i behov av en undersökning av läget för att vinna reda och planmässighet. Dessa lotterimedel givas från fall till fall. Vad nationalscenerna beträffar, torde dessa icke oröas av någon tanke på, att detta understöd plötsligt kunde utebli, men förhållandet är det motsatta beträffande den statsunderstödda teaterverksamheten i landsorten. Visserligen ha dessa teatrar under flera år fått bidrag, men de ha ju icke någon som helst säkerhet för att så även kommer att bli fallet i fortsättningen. När bidragen därför taga slut, och framställning göres om nytt sådant, kommer en tid av naturlig oro och osäkerhet, vilken kommer att menligt inverka på arbetet, rekryteringen och sammansättningen av sällskapen. Sådana meningar ha också gjort sig hörda, att detta offentliga understöd icke utdelats på bästa sätt, och att de gjorda offren icke motsvarats av konstnärliga prestationer. Styrelsen delar visserligen icke denna kritik, men då denna statsunderstödda verksamhet nu pågått under flera år och under skiftande former, synes det ur alla synpunkter vara lämpligt att genom en utredning pröva det presterade för att lägga de gjorda erfarenheterna till grund för den kommande verksamheten.

Själva den nuvarande formen för statsunderstödet giver även anledning till osäkerhet och oro. Skulle nämligen ett statslotteri komma att inrättas, vars vinstmedel skulle ingå i den allmänna budgeten, så avstänges givetvis Kungl. Maj:t från möjligheten att genom lotterimedel understödja teaterverksamheten i gemen. Skulle denna verksamhet under sådana förhållanden kunna upprätthållas, krävdes direkta anslag av skattemedel, men sådana fordra ju alldeles bestämt en plan för verksamhetens ordnande och bidragsfördelningen, och en sådan plan måste givetvis föregås av en allsidig utredning. Det förtjänar att framhållas i detta sammanhang, att flera stadskommuner, såsom Göteborg, Malmö och Hälsingborg, också lämna avsevärda bidrag till den lokala teaterverksamheten. I allmänhet torde dessa tagas av nöjesskattemedel, och de finnas som hålla före, att scenkonstens understöd i allmänhet borde grundas på denna *nöjesskatt*, vars förnämsta inkomstkälla biograferna blivit. Det ligger också enligt styrelsens mening något berättigat i kravet på, att i synnerhet den smakförflackade stora amerikanska filmimporten finge lämna sitt bidrag till understöd åt god svensk konst. I särskilda motioner vid årets riksdag har också uppmärksamheten riktats på dessa saker och en allsidig utredning begärts, vilken, om den blir utförd, möjligen kan leda till förslag, vilka även kunna tänkas komma att beröra den inhemska scenkonsten.

Motionärerna framhålla, att Kungl. Maj:t saknar ett lämpligt organ att vara Kungl. Maj:ts rådgivare i fråga om den dramatiska scenkonsten, och motionärerna mena, att en sådan myndighet skulle kunna verksamt bidra till scenkonstens fromma som en dennes "kärleksfulla vårdare och en insiktsfull rådgivare åt konstens utövare". Kungl. Maj:t själv torde vara den förste att erkänna, att den vid lotterifrågornas avgörande saknat ett sådant rådgivande organ. Lotterifrågorna tillhöra ju handelsdepartementet, och även med den bästa kommunikation med intressenterna torde det vara svårt för departementet att ingående pröva framställningarna och skaffa sig en säker bild av läget och det verkligt bärande i de resta kraven. Styrelsen delar helt och fullt den uppfattningen, att ett sådant *teaterråd* skulle bli till en allra största betydelse och nytta för scenkonsten. Styrelsen använder med flit beteckningen "teaterråd", då den tänker sig denna myndighet sammansatt av ett

mindre antal av scenkonstens erkänt främste utövare och i fråga om scenkonst och teateradministration verkligt sakkunniga. Man skulle visserligen kunna tänka sig myndigheten lagd i en enda persons hand, men även om en sådan man högre än allt folket skulle finnas, så skulle det knappast gå att finna en lika högt kvalificerad efterträdare, och maktkoncentration innebär ju alltid överhängande fara för ensidighet och maktmissbruk.

Den begärda utredningen i allmänhet kan ju icke annat än bli en prövning av tillståndet för dagen med historisk anknytning. Motionärerna hysa den förhoppningen, att på grund av dessa erfarenheter vissa riktlinjer kunna uppdragas med avseende på den medverkan och det understöd, som i framtiden kan anses påkallad från statsmakternas sida för scenkonstens främjande inom landet. Styrelsen menar också, att ingen riktlinje kan uppdragas utan en sådan allsidig sakkunnig utredning. Scenkonstens utövande är emellertid till sin egen natur sådan, att några fasta normer för verksamheten icke låter sig fastställas för någon längre tid framåt, och vi veta icke i denna dag, även om vi ana det, vilken inverkan uppfinningar inom kinematografien och radion kunna komma att få på det blivande skådespelets gestaltande. Under sådant förhållande ligger det vikt vid, att företeelserna inom teatern ständigt följas av sakkunniga, som genom sina råd och anvisningar kunna underlätta övergången till nya former och mildra slitningar vid eventuella omläggningar. Icke minst ur denna synpunkt synes det styrelsen, som både Kungl. Maj:t och scenkonsten har stort behov av den av motionärerna ifrågasatta myndigheten, den av oss s. k. teaterrådet. *

Gävle den 12 februari 1926.

För Svenska landsortens teaterägareförening:

Albin Ekbom.

Ordförande.